

СТАНОВИЩЕ

От: **доц. д-р Светла Богданова Бонева;**
Университет за национално и световно стопанство,
Катедра „Международни икономически отношения и бизнес“,
Факултет „Международна икономика и политика“,
Главен секретар на УНСС по научно-изследователските проекти,
Научна специалност 05.02.10 „Световно стопанство и международни
икономически отношения“.

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство (социално-културна сфера)”, професионално направление 3.8. Икономика при Стопански факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 1497/30.09.2020 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Автор на дисертационния труд: **АВГУСТИН ПЕТРОВ МИЛАНОВ**

Тема на дисертационния труд: **ОПТИМИЗИРАНЕ ВЕРИГАТА НА СНАБДЯВАНЕТО ПРИ МОБИЛНИТЕ ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННИ ОПЕРАТОРИ**

1. Информация за дисертанта и обща характеристика на дисертационния труд

Докторант Августин Миланов се е обучавал в задочна форма на обучение по докторска програма към катедра „Икономика“ на Стопански факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Дисертационният труд е структуриран в увод, изложение в три глави, заключение, три приложения и списък с използвана литература. Общият обем на разработката е 186 страници, от които 165 страници основен текст, библиографска справка (структурирана в 174 използвани източника, от които 13 на български, и 161 на английски език) и 14 страници приложения. Разработката съдържа също 34

таблицы и 16 графики с резултати от проведени емпирични изследвания.

Първа глава на дисертационния труд представя теоретико-методологичните аспекти на изследването, същността и особеностите на веригата на снабдяването при мобилните телекомуникационни оператори. Анализирани са развитието на теориите за оптимизиране на веригите за доставки на телекомуникационните компании. Представена е Концепцията УВД или SCM (Supply Chain Management), нейните сегменти, функции и етапи на прилагане. Разгледани са системите за управление на бизнеса от клас MRP II и ERP. Посочени са комбинации между SCM & ERP (Enterprise Resource Planning). По-нататък в разработката е разгледано развитието на мобилните телекомуникационните оператори, проследено е тяхното историческо развитие, както и бъдещите тенденции с навлизането на модерните безжични телекомуникационни системи. Разгледани са 1G, 2G, 3G, 4G и 5G мобилни мрежи. Тази част от дисертационния труд съдържа също обобщение и анализ на процесните характеристики на веригата на снабдяването, ролята на снабдяването във веригата на доставките, подходът за изграждане на снабдителни мрежи, неговите етапи (фаза на коопериране и фаза на структуриране) и факторите, които въздействат върху изграждането на снабдителните мрежи. Акцентирано е върху модела SCOR и процеса за изграждане на снабдителни мрежи, който започва от висшето управленско равнище с поставянето на конкурентните цели, които са отправна точка за определянето на обхвата и участниците във веригата на доставките. Представена е структурата на модела “Supply Chain Operations Reference Model” (SCOR), който определя общата концепция на веригите на доставки.

Във втората глава на дисертационния труд е направено измерване, оценка и анализ на риска и прогнозиране на бизнес процесите при веригата на снабдяването. Разгледана е проблематиката по оценка на бизнес процесите при веригата на снабдяването, които се свързват с различните видове рискове. За оценяването на рисковете са използвани номинална, ординална, кардинална и пропорционална скала. Описан е оценъчният подход при скалирането, който определя коя скала да се използва. Авторът достига да извода, че подходящата скала трябва да бъде съобразена с начина, по който може да бъде представена информацията за риска. Информацията за риска е представена в трите си основни форми: вербална, качествена и количествена. При две от тях (фиг. 2.1. на стр. 57 и фиг. 2.2. на стр. 61) са изведени показатели за оценка. Докторантът заключава, че боравенето с цифровите изразявания на риска е по-лесно в сравнение с вербалните описания и качествените определения. Чрез принципа на несигурността на Хайзенберг са обяснени измерителната и оценъчната несигурност. Поставен е акцент върху предубежденията и различията при оценяването. Докторантът извежда критерии за приемливост на риска, за пределно високо ниво на приемливост на риска и за сравняване на рисковете, както и матрицата на риска. По-нататък авторът систематизира методите за измерване и оценка на риска, които са класифицирани в две големи групи – индиректни и директни (експлицитни) методи. Авторовият подход в дисертацията за измерването и оценката на риска значително се отличава

от този, използван в традиционния финансов мениджмънт, предложен от Р.Н. Чарет (R. N. Charrette) през 1989 за нуждите на анализа на риска в софтуерното инженерство и мениджмънт. На следващо място докторантът представя методите за експоненциално прогнозиране при развитието на бизнес процесите. Посочено е, че най-често използваните методи за прогнозиране за бъдещето се правят на базата на минали модели, минали взаимоотношения или субективни предсказания. Разгледани са методите за прогнозиране на Холт и Методът на Холт-Уингърс за адитивна и мултипликативна цикличност.

Третата глава на разработката по същество съдържа най-големите авторови приноси към изследванията в България в посочената област. Тя представлява измерване, оценка и анализ на риска в бизнес процесите на примера на водещ мобилен телекомуникационен оператор. Анализирани са основните характеристики на „ЕрЕфАй“ (RFI) и „ЕрЕфПи“ (RFP) процесите. Изяснена е разликата между термините "заявка за оферта" и "запитване за оферта". Освен, че са представени основните принципи и постановки на управлението на риска, е създаден модел за управление на риска в бизнес процесите, дефинирани са критерии за изоставяне на проекти и процеси, които позволяват вземане на решения от типа "продължи/не продължавай" и са анализирани четири основни инструмента за ефективно прилагане на управлението на риска: 1. Стандарти, според които може да бъде измервано (оценявано) изпълнението; 2. Информация за мониторинг на действителното изпълнение; 3. Власт, за да могат да бъдат направени необходимите промени и корекции, когато е необходимо; 4. Компетентност за прилагане на най-доброто решение от съществуващите алтернативи.

Избраната тема е актуална, като нейното значение нараства в контекста на съвременното икономическо развитие на България и предизвикателствата, които носи със себе си дигитализацията на съвременната икономика и рисковете, които носи със себе си това.

Тезата на дисертационния труд е ясно формулирана на стр. 4 и представлява добре аргументирана и значима научна идея, която е защитена от докторанта в рамките на разработката. Дисертационният труд има добре формулирани цел, обект и предмет, а поставените изследователски задачи ясно кореспондират с постигането на основната цел на разработката и доказването на изследователската теза.

Използваната литература в изследването е адекватно подбрана и обхваща множество теоретични и приложни научни изследвания на български и чуждестранни автори. В този смисъл следва да се подчертае добрата осведоменост на докторанта по проблематиката на дисертационния труд. Съотношението между литературата на български и английски език се предопределя от обстоятелството, че преобладаващата част от литературата по темата е на английски език или се съдържа само дигитална (тенденция, която вероятно ще се засили в идните години).

Нямам критични бележки по структурата, съдържанието, стилът и

графичното оформление на разработката. Същите са на отлично ниво.

2. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати и приносите на дисертационния труд

Дисертационният труд се отличава с овладяна от докторанта съвременна система от знания не само в областта на теорията и методологията на специфичните особености на веригата за снабдяването. В резултат на работата по този труд са получени ценни и полезни в различни аспекти научни и приложни резултати. Съдържанието на работата загатва множество идеи за положителни промени и препоръки, които биха могли да се приложат дори на макро равнище при формиране на националната политика, регулираща сектора.

Методологията на изследването напълно отговаря на неговите цели. Задачите, поставени в изследването, са изпълнени успешно.

В дисертационния труд се открояват общо четири постижения, имащи характер на (по мое мнение) научно-приложни приноси:

⇒ Идентифицирани са рисковете пред реализиране на ЕрЕфАй и ЕрЕфПи процесите във веригата на снабдяването и рисковете, които се появяват при тяхната оптимизация.

⇒ Допълнено е комплексното уравнение за измерване на риска чрез цифрови коефициенти като са добавени променливи, отразяващи действията по превенция и ограничение развитието на риска.

⇒ Предложен е модел за оптимизиране на цялостното управление и управлението на риска в ЕрЕф Ай и ЕрЕфПи процесите чрез точки за взимане на решения от вида „Продължи/Не продължавай“.

⇒ Апробиран е методът на ХолтУинтърс по отношение прогнозирането на ключови показатели за развитието на ЕрЕфАй и ЕрЕфПи процесите и са критичните моменти в ЕрЕф Ай и ЕрЕфПи процесите, както и минимумите в развитието на ключовите им показатели, които предопределят прилагането на точки за взимане на решения от вида „Продължи/Не продължавай“.

3. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторантът е представил две самостоятелни и пет публикации в съавторство по темата на дисертационния труд:

1. Dimitrov, P., Vlachkov, M., Milanov, A., Mirchova, S., Krasteva, R, (2018). “New challenges, strategies and trends in tourism, hospitality and management” (глава от монография), Proceedings of the TMS Algarve 2018 conference, ISBN 978-989-8859-49-5, pp.117-137;

2. Milanov, A. (2019). Forecasting of some key indicators of the RFI and RFP processes of the Bulgarian mobile telecommunication operators. 5th International Conference on Applied Theory, Macro and Empirical Finance AMEF, 22-23 April 2019, гр. Солун, Гърция, публикувана в сп. „Икономика и право“, бр. 2, 2020 г.;

3. Milanov A. (2020). Score cards for Evaluation of RFI and RFP processes within one of the Bulgarian telecommunication operators. 5th International Conference on Applied Theory, Macro and Empirical Finance AMEF, 22-23 April 2019, гр. Солун, Гърция, публикувана в сп. „Предприемачество“, бр. 2, 2020 г.

4. Milanov, A., (2020). Risk Measurement and Evaluation in RFI and RFP processes at the Bulgarian mobile telecommunication operators. Международна научна конференция „International Conference in Science and Education 2020“, реферирана в „Web of Science“ и организирана от ISE Research Institute, s.r.o., сп. Ekonomickomanazerske spektrum, 2020;

Трудовете представляват интересни самостоятелни и колективни публикации, които отразяват тематиката на изследването и в количествено отношение удовлетворяват изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор“. Добро впечатление прави наличието на колективни публикации, което свидетелства за способностите на докторанта да работи в екип, както и това, че има самостоятелна публикация в издание, реферирано в „Web of Science“.

4. Оценка на автореферата

Авторефератът на дисертационния труд е в обем от 41 страници и отговаря на количествените, структурните и качествените изисквания към обема и съдържанието на авторефератите. Той дава точна и пълна представа за съдържанието, структурата и основните изводи на дисертационния труд. Справката с приносите отразява реално резултатите от дисертацията.

5. Критични бележки, препоръки и въпроси

На отделни места словоредът и стилът имат нужда от доизглаждане, някои изречения в текста биха могли да бъдат пренаписани и леко съкратени. Посочената бележка не омаловажава достойнствата на дисертационния труд и усилията за неговото разработване.

Убедена съм в бъдещата успешна управленска кариера на автора и именно поради това бих му препоръчала да отправя по-решително и смело своите препоръки и алтернативи по разглежданите проблеми – само така те могат да бъдат чути и евентуално пробирани на практика. В същото време предвид спецификата на темата, внимателният подход към дефинирането на авторовите алтернативи е напълно разбираемо.

6. Заключение

Дисертационният труд на Августин Миланов е оригинално и актуално научно изследване, което отговаря на основните изисквания за присъждане на образователната и научна степен “доктор”. Авторът има добър език и

стил, анализирал е значителен обем научна литература, обосновал е добре своите позиции, заключения и препоръки.

Всичко това ми дава основание да гласувам „ЗА“ присъждането на образователната и научна степен “доктор” на Августин Миланов.

01. 11.2020 г.

Подпис: .....